

UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT "ION CREANGĂ"

BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ

**CREAREA REFERINȚELOR
BIBLIOGRAFICE. CITAREA
RESURSELOR DE INFORMARE
(SM ISO 690:2022)**

ALA SUSARENCO

Chișinău, 2024

SM ISO 690:2022

Standardul Internațional ISO 690:2022 *Information and Documentation. Guidelines for bibliographic references and citations to information resources* (ediția a 4-a) a fost aprobat de către Institutul de Standartizare din Moldova (ISM) la 06.04.2022 ca standard moldovenesc cu indicativul SM ISO 690:2022 **Reguli pentru prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare** în limba originală (limba engleză). Acest standard anulează și înlocuiește cea de-a 3 ediție a SM ISO 690:2012, după cum este prevăzut în Hotărârea ISM din data de 20.04.2022.

Standardul se aplică pentru prezentarea referințelor bibliografice și citarea tuturor tipurilor de resurse de informare (monografii, seriale, resurse electronice, materiale cartografice, înregistrări video, baze de date, muzică, arhive web etc.).

SM ISO 690:2022 recomandă cinci metode pentru citarea resurselor de informare, iar metoda aleasă trebuie să fie unică pe parcursul întregii lucrări.

TERMENI și DEFINIȚII

Citare – referință într-un document la un alt document sau o parte a acestuia;

Creator (autor) – orice entitate (colectivitate, familie sau persoană) care a creat, înregistrat lucrări sau conținuturi;

DOI (Identificator de Obiect Digital) - șir standardizat în cadrul sistemului de identificare a obiectului digital, care furnizează o infrastructură pentru identificarea unică și persistentă a unui obiect fizic, digital sau abstract;

Identificator - șir de date care stabilește identitatea unei entități (ISBN, ISSN);

Identificator persistent –identificator unic (neschimbat), destinat să rămână valabil o lungă perioadă de timp (DOI);

Metadata (elemente bibliografice) – date despre alte date, documente sau înregistrări;

TERMENI și DEFINIȚII

Referință – date care descriu o resursă sau o parte din aceasta, precis și detaliat, suficient pentru a identifica resursa și a permite localizarea acesteia;

Resursă de informare – lucrare, manifestare sau articol într-o formă fizică sau digitală, care contribuie la cunoașterea umană;

Resursă monografică – publicare monografică în formă tipărită sau netipărită, completă sau cu intenția de a fi completată într-un număr finit de părți;

Resursă web – obiect multimedia digital livrat de pe Internet sau dintr-o arhivă web la cererea unui sistem client;

URL (localizator uniform de resurse) – descriptor care poate fi utilizat pentru identificarea documentelor de pe Internet, specificând adresa resursei și mecanismul de acces utilizat.

PRINCIPII

de creare a referințelor (SM ISO 690:2022)

1. **Asigurarea exactității metadatelor.** Toate elementele de date trebuie să fie exacte și suficiente pentru a menționa autorul/autorii citați și să faciliteze localizarea resursei de informare utilizată.
2. **Prioritizarea elementelor de identificare și citare.** Referința trebuie să acorde prioritate identificării și regăsirii resursei citate, inclusiv procesul de căutare a resursei de informație citate.
3. **Unificarea prezentării referințelor.** O prezentare uniformă a referințelor permite utilizatorului să înțeleagă metadatele resurselor de informare citate și facilitează aplicarea aceluiași concepte și stil de către autori pentru diferite tipuri de resurse.
4. **Determinarea specificului corespunzător sau adecvat al resursei.** Referința trebuie să fie exactă și să-i permită utilizatorului găsirea rapidă a resursei informaționale citate.

ORIENTĂRI GENERALE

pentru prezentarea referințelor (SM ISO 690:2022)

- ✓ Facilitarea locației resursei de informare citate.
- ✓ Reflectarea precisă a conținutului utilizat.
- ✓ Lucrări derivate din referința originală.
- ✓ Trimitere exactă la manifestare sau articol.
- ✓ Adoptarea unui stil uniform de citare.
- ✓ Prevederea posibilității de recuperare a resurselor de informare nepublicate.

TIPOLOGIA METADATELOR

- a) Metadate ce privesc caracteristicile resursei citate: *autori, titlu, mediu, data de prelucrare*;
- b) Metadate ce privesc relațiile resursei citate cu alte resurse de informare: *tradus din, catalogat în, expus la*;
- c) Metadate ce privesc caracteristici ale citării – *data citării*.

Metadatele pot fi preluate:

- ✓ Pagina de titlu sau echivalentul ei;
- ✓ Versoul paginii de titlu, caseta tipografică și antetul;
- ✓ Subtitrări ale lucrărilor grafice, anteturi ale microfîșei;
- ✓ Codul sursei, pagina de destinație unde este plasată resursa citată (*Codul sursă HTML al unei pagini web*);
- ✓ Documentație însoțitoare (prospect, catalog industrial, manual sau pliant).

Notă: Dacă unele metadate lipsesc se pot utiliza surse externe de metadate (*repozitorii, baze de date bibliografice*).

SEMNE DE PUNCTUAȚIE

Crearea referințelor bibliografice antrenează utilizarea obligatorie a unui sistem de punctuație, care se aplică între elementele de date (metadate), facilitând claritatea și lizibilitatea informațiilor.

Punctul (.) – se utilizează pentru a separa elementele bibliografice: autori, titlu, date de producție.

Exemplu

OLĂRESCU, Valentina și Olesea HACEATREAN. Confluente psihologice și logopedice în recuperarea tulburărilor fonologice de limbaj la preșcolari. Chișinău: Garomont-Studio, 2023. ISBN 978-9975-162-52-4 (PDF).

Virgula (,) se utilizează pentru a separa numele autorului scris cu majuscule de prenume sau separarea elementelor de date: volum, număr, pagină.

Exemplu

RACU, Iulia.

vol.3, nr.4, pp. 23-34.

SEMNE DE PUNCTUAȚIE

Punctul și virgula (;) se utilizează pentru a delimita autorii, editorii, creatorii.

Exemplu

COROPCEANU, E.; CALALB, M; COZMA, D.; GHENEA, V.

Parantezele rotunde () se utilizează pentru a specifica rolurile de autor.

Exemplu

MUSTEAȚĂ, Sergiu (ed.) sau COZMA, Dumitru (coord.)

Două puncte (:) și **virgula (,)** se utilizează pentru delimitarea elementelor de date, precum **loc: editor, anul publicării**.

Exemplu

Chișinău: CEP UPSC, 2024.

Două puncte (:) sunt utilizate după cuvântul Disponibil:

Exemplu

Disponibil: <http://dir.upsc.md:8080/xmlui/handle/123456789/6336>

SEMNE DE PUNCTUAȚIE

Paranteze drepte [] se utilizează pentru evidențierea datei vizualizării unui document de pe Internet, precum și în alte cazuri pe care le puteți urmări în exemplele de mai jos:

Exemple

[citat 2024-02-06] [accesat 2024-12-01] [vizualizat 2024-03-10]

Universitatea de Stat din Moldova [Chișinău].

TIMUȘ, A. (Angela) [ORCID: 0000-0002-2556-3198].

Evoluția PIB-ului în RM în anii 2020-2023[Diagramă]

Semnul egalității (=) delimitează titlurile paralele

Exemplu

MUSTEAȚĂ, S. *Sporirea încrederii între comunitățile de pe ambele maluri ale Nistrului prin intermediul culturii = Increasing trust through culture on both banks of the Dniester river communities.*

METADATELE pentru monografii

Nume, prenume autor(i) sau creator(i)- obligatoriu;

Titlu - obligatoriu;

Subtitlu- opțional;

Formatul și tipul resursei – obligatoriu pentru resursele electronice;

Ediție și versiune - obligatoriu;

Locul publicării – opțional;

Editorul – obligatoriu;

Data publicării - obligatoriu;

Identificatorul standard (ISBN), (ISSN) – opțional;

Identificatori persistenți (DOI) – obligatoriu dacă sunt disponibili;

Locație și acces la rețea (URL) - obligatoriu;

Data citării - obligatoriu.

PREZENTAREA AUTORILOR (CREATORILOR)

Cel mai important element într-o referință este autorul (creatorul), în calitate de autori pot fi persoane fizice sau organizații. Autorii se prezintă în ordinea în care apar pe pagina de titlu, iar numele se scrie cu majuscule. O lucrare poate avea un autor, doi, trei, cinci sau mai mulți. Numele primului autor obligatoriu se inversează (nume, prenume), ceilalți autori se pot prezenta fără a fi inversați, după cum apar pe pagina de titlu. Numele ultimului creator este separat prin cuvântul “și” în limba resursei citate.

Exemple:

Angela Solcan (pe foaia de titlu) ► SOLCAN, Angela.

SOLCAN, Angela; Ioana AVRAM și Tatiana VÂRLAN.

sau

SOLCAN, Angela; AVRAM, Ioana; POPUȘOI, Ion și VÂRLAN, Tatiana.

PREZENTAREA AUTORILOR (CREATORILOR)

Dacă resursa citată are mai mulți de 5 autori, sunt posibile următoarele situații:

- 1) se scriu primii 5 autori urmați de **et al.** fără paranteze drepte sau **ș.a.**
- 2) se pot menționa toți autorii, standardul permite acest lucru.

Exemple:

RACU, Igor; Iulia RACU; Maria DIȚA; Jana RACU; Larisa CHIREV et al.

sau

RACU, Igor; Iulia RACU; Maria DIȚA; Jana RACU; Larisa CHIREV; Daniela CUCOȘ; Aurelia GLAVAN și Elena CRIȘAN.

Notă: Ambele variante pot fi utilizate, important este că varianta aleasă să fie menținută pe tot parcursul listei bibliografice

PREZENTAREA AUTORILOR (ORGANIZAȚII SAU INSTITUȚII)

La publicarea unor resurse își aduc contribuția diverse organizații, care pot fi multiple, având diferite roluri. Pentru prezentarea acestora în referință, aplicăm următoarele reguli:

- 1) Dacă numele organizației este abreviat, atunci forma prescurtată se include în paranteze ca sursă de informație suplimentară.
- 2) Dacă numele a două sau mai multe organizații apar la fel de vizibile și au același rol, se listează toate (acceptându-se abrevieri); cele care nu aduc valoare adăugată pot fi omise.

Exemple

ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE (ONU).

MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA; BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A MOLDOVEI.

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA; CENTRUL EDUCAȚIONAL “PRO DIDACTICA”.

PREZENTAREA EDITORILOR, COORDONATORILOR, PRODUCĂTORILOR

Unele resurse citate reprezintă publicații editate și elaborate în comun, contribuția pentru editarea cărora aparține editorilor, coordonatorilor sau altor creatori. În asemenea cazuri se aplică cuvintele ed., coord., trans. luate în paranteze rotunde.

Exemple

CIOBANU, Adriana (coord.).

MUSTEAȚĂ, Sergiu și Vasile IARMULSCHI (ed.).

ZUBCOV, E. A; UNGUREANU, L.; BAGRIN, N.; BILEȚCHI, L.;
ANDREEV, N.; CIORNEA, V. (ed.).

TITLUL, SUBTITLU

Titlul urmează imediat după autori sau creatori și se scrie cu caractere italice. Titlul poate fi paralel sau poate fi însoțit de informații suplimentare, care concretizează conținutul resursei, de aceea, la prezentarea titlului în referință se cere respectarea următoarelor reguli.

- 1) Titlul trebuie să fie redat întocmai după cum apare pe foaia de titlu, fără a face careva schimbări.
- 2) Dacă pe foaia de titlu, titlul este redat în câteva limbi, acestea se disting prin semnul (=) și se redau, în ordinea în care apar în resursă.

Exemple

LOSÎI, Elena. *Strategii de coping al stresului la adolescenți.*

DIȚA, M. *Educația pentru viața de familie. Educația sexuală.*

TRIFAN, V. și S. PORT. *Curiozitățile mărimilor remarcabile = Curiosity of remarkable numbers*

SILISTRAU, Nicolae. *Etnopedagogie și educație. Monografie.*

Când începe referința cu titlul documentului?

Unele tipuri de documente – enciclopedii, rapoarte, dicționare, anuare statistice, conferințe, publicații seriale sunt elaborate în comun de mai multe persoane, dintre care nici una nu are rolul principal, în asemenea cazuri referința bibliografică începe cu titlu.

Exemple

Enciclopedia enciclopediilor. Chișinău: Litera, 2020. ISBN 978-6063-34079-6.

Academia de Științe a Moldovei [raport asupra stării științei în RM în anul 2023]. Disponibil: <https://asm.md/sites/default/files/2023-10/ASM.pdf>

ALTE ELEMENTE DE DATE (monografii)

Locul apariției și editorul - Locația este considerată element opțional, iar Editorul - este un element obligatoriu.

Data publicării - element obligatoriu.

Identificatorii standard (ISBN) - opționali.

Identificatorii persistenți (DOI) – sunt obligatorii (dacă sunt).

Exemple

PATRAȘCU, Dumitru. *Leadership educațional*. Chișinău: ARC, 2019.
ISBN 978-9975-134-75-0.

sau

PATRAȘCU, Dumitru. *Leadership educațional*. ARC, 2019. ISBN 978-9975-134-75-0.

Cum se prezintă identificatorii în referință?

ISBN (International Standard Book Number) - cod internațional de identificare al cărților, definit prin ISO 2108:2017. ISBN identifică editorul, titlul specific, ediția și formatul cărții.

ISBN 978-9975-129-65-7

ISSN (International Standard Serial Number) – este un identificator unic pentru o anumită resursă serială (jurnal, revistă) definit prin ISO 3297.

ISSN 1857-0224

DOI – Digital Object Identifier, este un identificator persistent, definit prin ISO 26324:2012, care permite identificarea unică a resursei

DOI: 10.1371/journal.pbio. 1000269

DOI: 10.46727/c.v1.16-17-05-2024.p316-320

➤ *În referință aceste elemente se reproduc exact în forma în care sunt indicate în resursa de informare.*

METADATELE pentru citarea unui articol științific (parte componentă)

La citarea unei părți componente trebuie să se ia în vedere tipul documentului în care este plasat articolul: carte, culegere, revistă etc.).

În prim plan se prezintă numele autorului sau al autorilor, primul nume fiind obligatoriu inversat. Pe locul 2 se prezintă titlul articolului, urmat de metadatele documentului gazdă în care este plasat articolul.

1. Nume autor(i) sau creator(i)
2. Titlul articolului
3. Titlul documentului gazdă cu caractere italice:
  - anul, volumul, numărul revistei
  - metadatele obligatorii pentru carte (monografie)
  - paginile unde este amplasat articolul - obligatoriu
  - identificatorii (ISBN, ISSN, DOI, URL).

Notă: *Atenție, separarea elementelor privind articolul citat și documentul gazdă se utilizează prepoziția **In: În: B:** doar în cazul articolelor care sunt plasate în culegeri și monografii!!!*

ARTICOL din monografie

RACU, Igor și Anca DRANGA (MORAU). Studiul dimensiunilor/factorilor personalității și ai inteligenței emoționale la studenți. În: *Știință și educație: noi abordări și perspective*: Materialele conferinței științifice internaționale, seria 25, 24-25 martie 2023. Chișinău: CEP UPSC, 2023, vol. 1, pp. 62-66. Disponibil: <http://dir.upsc.md:8080/xmlui/handle/123456789/5423> [accesat 2024-06-03].

SMITH, C. Problems of information studies in history. In: S.STONE (ed.), *Humanities information research*. Sheffield: CRUS, 1980, pp. 27-30.

BURLACU, Alexandru. În așteptarea noului val. În: N. CORCINSCHI și E. MINCU (coord.), *Portrete filologice*. Chișinău: UNU, 2022, pp. 85-89. ISBN 978-9975-3387-9-0.

ARTICOL din revistă (serial)

BURLACU, A. Pan Halippa, memorialist și publicist literar. *Akademios*. 2021, nr. 1, pp. 104-109. ISSN 1857-0461.

CRISTEA, Sorin. Științe ale educației fără... Pedagogie? *Univers pedagogic*. 2023, nr. 2(78), pp. 5-10. Disponibil: <https://up.upsc.md/wp-content/uploads/2023/08/Sorin-Cristea.pdf> [accesat 2024-06-04].

OLĂRESCU, V. și A. DICU. Consecințele divorțului părinților asupra personalității copiilor. *Psihologie: Revista științifico-practică*. Online. 2024, nr. 1 (44), pp. 3-11. e-ISSN 2537-6276. <https://doi.org/10.46728/pspj.2024.v44.i1.p3-11> [accesat 2024-06-07].

ARTICOL în publicații oficiale

Codul educației al Republicii Moldova, nr. 152 din 17.07.2014. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 319-324 (2014), art. 634.

Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110112&lang=ro
[accesat 2024-07-03].

Metodologia de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și. Anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului RM nr. 382/2019. Disponibil:

https://ancd.gov.md/sites/default/files/document/attachments/metodologie_de_finantare.pdf [accesat 2024-06-23].

METADATE specifice pentru resursele electronice

- ✓ Formatul și tipul de resursă Online, [PDF], [bază de date online], [serial online], [program de calculator]
- ✓ Cerințe de sistem
- ✓ Data citării, accesării [citat 2024-02-02]
- ✓ Disponibil: <http://dir.upsc.md:8080/xmlui/handle/123456789/6499>
- ✓ Identificator persistent DOI

Notă: Disponibilitatea este necesar a fi concretizată doar în cazul resurselor online; Dacă resursa electronică are DOI, acesta poate fi indicat în loc de adresa electronică. DOI: <https://doi.org/10.46727/c.v2.24-25-03-2023.p17-27>

RESURSE ELECTRONICE

BOGDAN, S. and V. CONDRAT. *SOS English : A freshman's guide to learning english*. Part 1. Bălți, 2018. ISBN 978-9975-3225-7-7. Disponibil:
<http://dspace.usarb.md:8080/xmlui/handle/123456789/4047> [accesat 2024-09-25].

BOYD-BARRETT, O. Free flow doctrine. Online. In: LITTLEJOHN, S.W. & K.A. FOSS (eds.), *Encyclopedia of communication theory*. Sage Publications, 2009, pp. 404-407. ISBN 978-1-4129-5938-4. Disponibil:
<http://sk.sagepub.com/reference/communicationtheory> [accesat 2020-01-22].

ORDINEA DE ARANJARE A LISTEI DE REFERINȚE

- a) Listele alfabetice de referințe trebuie să fie ordonate în funcție de primul element al referinței.
- b) Lucrarea proprie a unui creator trebuie să precedă orice resursă de informare care este citată.
- c) O înregistrare cu un singur autor precedă o referință cu doi sau mai mulți autori care începe cu același nume.
- d) Înregistrările multiple ale unui singur autor sunt aranjate cronologic, începând cu prima resursă de informare citată, în ordine crescătoare.
- e) Creatorii corporativi sunt ordonați în ordine alfabetică în funcție de primul cuvânt semnificativ al numelui.
- f) Documentele descrise cu caractere diferite (latine și chirilice) formează două rânduri alfabetice: cele cu caractere latine (românești și străine) un rând; cele cu caractere chirilice alt rând.

CITAREA REFERINȚELOR BIBLIOGRAFICE.

Sisteme de citare

- Citarea este o formă scurtă a referinței, care permite identificarea publicației din care s-a extras citatul sau ideea comentată.
- Utilizarea unor idei, date și metode străine sau interpretarea textului fără citare este considerată drept plagiat, una din încălcările grave a eticii științifice.
- Citatul trebuie să fie complet, fără prescurtări spontane ale textului citat și fără denaturarea ideii autorului. Omiterea cuvintelor, enunțurilor, alineatelor în procesul citării se admite în cazul în care nu afectează textul citat și se marchează prin puncte de suspensie (...)
- Citarea unor pasaje (sintagmă, frază, paragraf) fără modificări se indică prin ghilimele și indicarea sursei. În cazul preluării ideilor prin reformulare nu se folosesc ghilimele, dar se trimite la sursă.
- Standardul ISO 690:2022 oferă sisteme și formate standardizate pentru citarea unică pe parcursul întregii lucrări și pentru constituirea coerentă a aparatului bibliografic, astfel standardul recomandă 5 metode, iar cercetătorul sau autorul lucrării trebuie să implementeze doar una în lucrarea sa.

1.SISTEMUL NUME-DATĂ (Harvard)

- 1.Characteristic pentru citarea nume-dată este că anul publicării se menționează după numele autorului în paranteze (**Ionescu, 1999**);
2. Referința este înserată în textul lucrării între paranteze rotunde și prezintă numele autorului, precum și data lucrării citate;
3. Dacă numele creatorului apare în mod natural în text (*După părerea lui Ion Hurmuzachi*), atunci numele creatorului nu se ia în paranteze, ci doar anul sursei citate.

Exemple

Cercetătoarea Iulia Racu (2017) susține....

“Se identifică mai multe tipuri de conduite dezvoltate în adolescență: conduita revoltei, conduita închiderii în sine, conduita exaltării și afirmării” (Rousselet, J. 1999, p. 43). **sau** În opinia lui Rousselet J. (1999, p. 43) se identifică mai multe tipuri de conduite dezvoltate în adolescență: conduita revolte....

Lista de referințe (sistem Nume-Dată sau Harvard)

1. BLACK, J. (2000). Personality testing and police selection: Utility of the “Big Five.” *New Zealand Journal of Psychology*, vol.3 (45), pp. 2-9. ISSN 0112-109X.
2. DIGMAN, J. M. (1990). Personality structure: Emergence of the five factor model. *Annual Review of Psychology*, nr. 41, pp. 417- 440. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.41.020190.002221>
3. BEARDEN, W.O; NETENMEYER, R.G & K.L. HAWS (eds.) (2011). *Handbook of Marketing Scales: Multi-item measures for marketing and consumers behavior research*. Online. Disponibil: https://sk.sagepub.com/reference/hdbk_marketingscales3ed [accesat 2024-06-07].
4. HOGAN, R. (1971). Personality characteristics of highly rated policemen. *Personnel Psychology*, no.71, pp. 679-686. DOI:10.1111/j.1744-6570.1971.tb00381.x
5. HOGAN, R. A. (1983). A socioanalytic theory of personality. In: M. M. PAGE (ed.), *Nebraska Symposium on Motivation*. Lincoln, NE: University of Nebraska, pp. 5-89. Disponibil: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/6843718/> [accesat 2024-06-07].
6. MICLEA, M.; PORUMB, M; COTÂRLEA, P. și ALBU, M.(2009). *Cognitrom Assessment System*. Cluj-Napoca: Ed. ASCR, pp.34-43. ISBN 978-973-7973-73-3.
7. VARELA, J. G.; BOCCACCINI, M. T.; SCOGIN, F.; STUMP, J.; CAPUTO, A. et al. (2004). Personality testing in law enforcement employment settings: A meta-analytic review. *Criminal Justice and Behavior*, nr. 31, pp. 649-675. Doi: 10.1177/0093854804268746

2. SISTEMUL NUMERIC

În modelul de citare în text, cifrele din paranteze se referă la resursele informaționale în ordinea în care sunt citate pentru prima dată. Referința este inserată în text între paranteze pătrate cu indicarea sursei la finele lucrării în lista bibliografică.

Citarea poate trimite la o anumită parte a resursei, în asemenea cazuri se indică paginile, sau poate fi o trimitere la întreaga operă, în asemenea cazuri, se indică doar numărul resursei citate (din lista bibliografică).

Exemple:

Studiile au arătat că trăsăturile de personalitate sunt... [7, p. 649-675].

Teoria socioanalitică [5, p. 55-89] propune generalizări utile cu privire la.....

Modelul celor cinci factori – FMM [2, p. 417-440] reprezintă un instrument foarte util pentru înțelegerea personalității.

Noile educații sunt definite în programele UNESCO [14], adoptate în ultimele decenii, ca răspunsuri ale sistemelor educaționale la imperativele lumii contemporane de natură politică, economică, ecologică, demografică etc.

Lista de referințe (sistemul numeric)

1. BLACK, J. Personality testing and police selection: Utility of the “Big Five.” *New Zealand Journal of Psychology*. 2000, vol. 3(45), pp. 2-9. ISSN 0112-109X.
2. DIGMAN, J. M. Personality structure: Emergence of the five factor model. *Annual Review of Psychology*. 1990, nr. 41, pp. 417- 440. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.41.020190.002221>
3. BEARDEN, W.O; NETENMEYER, R.G & K.L. HAWS (eds.). *Handbook of Marketing Scales: Multi-item measures for marketing and consumers behavior research*. Online. Sage Publication, Inc.,2011. Disponibil: https://sk.sagepub.com/reference/hdbk_marketingscales3ed [accesat 2024-06-07].
4. HOGAN, R. A socioanalytic theory of personality. In: M. M. PAGE (ed.), *Nebraska Symposium on Motivation*. Lincoln, NE: University of Nebraska Press, 1983, pp. 55-89. Disponibil: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/6843718/> [accesat 2024-06-07].
5. HOGAN, R. Personality characteristics of highly rated policemen. *Personnel Psychology*. 1971, no. 24, pp. 679-686. DOI:10.1111/j.1744-6570.1971.tb00381.x
6. MICLEA, M.; PORUMB, M; COTÂRLEA, P. & M. ALBU. *Cognitrom Assessment System*. Cluj-Napoca: Ed. ASCR, 2009. ISBN 978-973-7973-73-3.
7. VARELA, J. G.; BOCCACCINI, M. T.; SCOGIN, F.; STUMP, J., & CAPUTO, A. Personality testing in law enforcement employment settings: A meta-analytic review. *Criminal Justice and Behavior*. 2004, no. 31, pp. 649-675. DOI: 10.1177/0093854804268746

3. SISTEMUL NOTE CONSECUTIVE

În cazul notelor consecutive, cifrele din text sunt numerotate în ordinea în care apar în text. Notele pot conține referințe la sursele de informare citate. Citările multiple ale unei singure resurse de informare ar trebui să primească numere separate de note. Notele trebuie prezentate în ordine numerică.

Exemple

- “ ...educația religioasă poate fi un prilej de fortificare interioară, de identificare a sinelui, credința servind drept pilon de care are nevoie omul ... ”¹
- “ Fundamentele curriculumului evidențiază originile acestuia, care sunt de natură sociologică, psihologică, pedagogică și epistemologică.”²
- “ Fundamentele psihologice ale curriculumului concentrează relațiile existente la nivelul procesului de învățare între resursele interne ale elevului și cadrul curricular adoptat ... ”³

---

¹Cucoș, C. Educația religioasă : repere teoretice și metodice. Iași,1999, p. 89.

²Cristea, S. Dicționar de pedagogie. Ch., 2000, p. 74.

³Ibidem, p. 75.

4. SISTEMUL DE ETICHETE CU NUME

Fiecare resursă de informații citată primește o etichetă cu un nume stabilit de autor. Ea este inclusă între paranteze pătrate, înaintea tuturor elementelor citării și ordonată în funcție de etichetele denumite.

Exemple:

[HISTNNEEDS] STIEG, M.F. The information needs of historians. College and research libraries. 1981, vol. 42, no. 6, pp. 549-560.

[INV] CRANE, D. Invisible colleges. University of Chicago Press, 1972.

5. SISTEMUL IMPLICIT

Sistemul implicit funcționează prin citarea resurselor informaționale folosind identificatori de documente, cum ar fi standardele internaționale. Atunci când citați o resursă de informare, identificatorul de document al acesteia este utilizat direct în text, iar resursele informaționale trebuie să fie aranjate într-o ordine logică, ordonate pe categorii.

Exemple:

CC 18012, date and time – General recurrence representation.

ISO 8601-1:2019, Date and time – *Representations for information interchange – Part 1: Basic rules*

ISO 8601-1:2019, Date and time – *Representations for information interchange – Part 2: Extensions IETF RFC 3339, Date and time on the Internet: Timestamps*

EXAMPLE

Monografiile semnate de 1 autor

CARATA, Dumitru. *Politici sociale de promovare a modului sănătos de viață*. Suport de curs. Chișinău, 2019. ISBN 978-9975-46-416-1.

ТОПОР, Г. *Лекции по истории русской литературы XVIII века*. Кишинэу, 2019. ISBN 978-9975-134-72-9.

ȘCHIOPU, Constantin. *Opera literară: receptare și interpretare*. Chișinău: Combinatul poligrafic, 2023. ISBN 978-9975-3207-4-0.

SLAVICI, Ioan. *Moara cu noroc* [eBook]. Disponibil:

<https://www.bestseller.md/moara-cu-noroc-ebook-de-ioan-slavici.html>

Monografii semnate de 2-4 autori

PERJAN, C. și S. SANDULEAC. *Psihoterapia transpersonală*. Suport de curs. Chișinău: CEP UPSC, 2024. ISBN 978-9975-46-924-1.

COTOS, L.; V. COJOCARU și I. ȚURCANU. *Formarea și dezvoltarea culturii manageriale în instituția preșcolară*. Bălți: USARB, 2018. ISBN 978-9975-3267-3-5.

BRIGALDA, Elena și Olga TIRON. *Arta emailului*. Curs universitar. Chișinău: CEP UPSC, 2022. ISBN 978-9975-46-601-1.

CHIRIAC, L.; E. CHIRIAC; N. LUPAȘCO și M. PAVEL. *Itinerar elementar în Inteligența artificială și Algoritmi genetici*. Chișinău: CEP UPSC, 2023. ISBN 978-9975-46-818-3.

CLICHICI, V.; DASCAL, A.; DUMINICĂ, S. și C. STRAISTARI-LUNGU. *Pregătirea copiilor pentru debutul școlar în instituția de educație timpurie*. Chișinău: ISE, 2019. ISBN 978-9975-48-167-0.

Monografiile semnate de 5 sau mai mulți autori

COJOCARU, V.; CHIRICĂ, G.; CARABET, N.; CALARAȘ, C. și A. BULAT.
Dezvoltarea educației preșcolare în Moldova: istorie, tradiții, perspective.
Chișinău: UST, 2019. ISBN 978-9975-76-287-8.

CALLO, T.; V. BÂLICI; M. HADĂRCĂ; C. STRAISTARI-LUNGU; I.ACHIRI
et al. Reconfigurarea procesului de învățare școlară în contextul provocărilor
sociale. Monografie. Chișinău: CEP UPSC, 2023. ISBN 978-9975-46-860-2.

sau toți

CALLO, T.; V. BÂLICI; M. HADĂRCĂ; C. STRAISTARI-LUNGU; I.ACHIRI;
V. BOCANCEA; N. PETROVSCHI și M. MORARI. Reconfigurarea procesului
de învățare școlară în contextul provocărilor sociale. Monografie. Chișinău:
CEP UPSC, 2023. ISBN 978-9975-46-860-2.

CHIRIAC, L.; D. COZMA; L. SALI; L. MIHALACHE; D. AFANAS și M.
TELEUCĂ. *Elaborarea și rezolvarea modelelor matematice.* Chișinău: CEP
UPSC, 2023. ISBN 978-9975-46-808-4.

AUTOR-organizație sau instituție

UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT “ION CREANGĂ”. *Codul de etică și deontologie profesională al Universității Pedagogice de Stat “Ion Creangă” din mun. Chișinău*, 2022. Online. Disponibil: https://upsc.md/wp-content/uploads/2022/05/acte_normative_120_codul_etica_deontologie_upsc.pdf [accesat 2024-05-26].

AGENȚIA DE STAT PENTRU PROPRIETATEA INTELECTUALĂ (AGEPI). *Raport național privind respectarea drepturilor de proprietate în Republica Moldova*, 2022. Online. Chișinău: AGEPI, 2023. Disponibil: <https://www.competition.md/public/files/raportnational2022-Consiliul-Concurentei5131d.pdf> [accesat 2024-05-26].

TEZĂ de doctorat (rezumat)

ȚIFRAC, Maria. *Formarea culturii comunicării la preșcolari în contextul activității literar-artistice*. Teza de doctor în științe ale educației. Chișinău, 2024. Disponibil: <http://dir.upsc.md:8080/xmlui/handle/123456789/6228>
[accesat 2024-05-23].

COJOCARU, Viorica. *Adaptarea psihosocială a adolescenților cu dizabilități fizice*. Rezumat științific al tezei de doctor în psihologie. Chișinău, 2023.

ARTICOL din ziar

BURLACU, Alexandru. Grigore Vieru: ființa vie a poeziei. *Literatura și Arta*. 2020, 13 februarie, p. 4. ISSN1857-3835.

APETRI, Dumitru. Modelul Creangă și proza basarabeană. *Literatura și Arta*. 2020, 20 februarie, p. 5. ISSN1857-3835.

APETRI, Dumitru. Eminescu – poet venerat în Ucraina. *Univers Pedagogic Pro*. 2024, 25 aprilie, p. 7. ISSN 1857-3282. Disponibil:
<https://cfcl.upsc.md/2024/04/univers-pedagogic-pro-nr-17-din-25-aprilie-2024/> [accesat 2024-06-04].

ARTICOL din revistă

OLĂRESCU, Valentina și Adriana DICU. Consecințele divorțului părinților asupra personalității copiilor. *Psihologie: Revista științifico-practică*. 2024, nr. 1 (44), pp. 3-11. ISSN 1857-2502.

SANDULEAC, Sergiu. Rolul metacogniției în dezvoltarea gândirii științifice la cadrele didactice. *Univers pedagogic: Revistă științifică de pedagogie și psihologie*. 2023, nr. 4 (80), pp. 53-61. ISSN 1811-5470.

sau

SANDULEAC, S. Rolul metacogniției în dezvoltarea gândirii științifice la cadrele didactice. *Univers pedagogic*. 2023, 4 (80), 53-61. Disponibil: https://up.upsc.md/wp-content/uploads/2024/02/UP_nr-4_80-2023-53-62.pdf [accesat 2024-06-01].

ARTICOL din culegere

ANTOCI, Diana și Vasilica BIRTOC ANDRASCIUC. Socializarea preșcolarilor: contexte de evaluare și stimulare. În: *Învățământul superior: tradiții, valori, perspective*: Materialele conferinței științifice internaționale, 29-30 septembrie 2023. Chișinău: CEP UPSC, 2023, pp. 25-35. ISBN 978-9975-46-816-9.

POSTOLACHI, I.; L. GUȚULEAC și V. POSTOLACHI. Probleme de limită și extremă la fizică. In: *Știință și educație: noi abordări și perspective*: Materialele conferinței științifice internaționale, seria 25, 24-25 martie 2023. Chișinău: CEP UPSC, 2023, vol. 3, pp. 978-9975-46-787-2. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/376-381_6.pdf [accesat 2024-06-12].

ARTICOL din publicații oficiale

Regulament cu privire la procedura dobândirii și pierderii cetățeniei Republicii Moldova: aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1144 /2018. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 512 (2018), pp. 4-11. ISSN 2587-389X.

Codul educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17.07.2014. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 319-324/634 (2014), pp.23-45. ISSN 2587-389X. Disponibil:

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110112&lang=ro [accesat 2024-06-01].

SITE-WEB, Articole pe site-web

AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION (APA). Site web. (2019). Disponibil: <https://www.apa.org/> [accesat 2024-05-18].

ABELSON, E.; HOOPER, D.; VARNELL, C.; STREAT, D.; SHARMA, G.; GAVANDI, S. & A.C. MODI. Development and testing of a digitally enabled adherence platform. *Clinical practice in pediatric psychology*. 2024, nr. 12(2), pp. 115-127. <https://doi.org/10.1037/cpp0000490> Disponibil: <https://psycnet.apa.org/record/2023-81561-001> [accesat 2024-06-07].

POALELUNGI, O. *Unele reflecții privind integrarea refugiaților din Ucraina*. Online (29 mai 2022). INCE. Disponibil: https://ince.md/uploads/files/1653896309_reflectii_privind_integrarea_refugiatilor.pdf [accesat 2024-05-12].